

Tema 5.1 i 5.4: Antic Règim (s. XVIII)

• **Economia:**

(Primerament agrícola) Mètodes preindustrials :

1) Manteniment dels tallers artesanals Gremis: regulaven aquest sistema

Sistema gremial: era un sistema molt tancat i molt reglamentat. No fomentava la competència.

2) Manufactures:

A) Manufactures reials: servia als interessos de la monarquia. Eren fàbriques que produïen per a l'exèrcit armes, roba... o per a la monarquia roba luxosa, tapissos, vidres...

B) Fàbriques d'indianes: precedent de la indústria tèxtil. Les indianes era una peça de roba feta de cotó. Les peces de cotó es portaven a Amèrica, que és d'on provenia el cotó.

Aquestes fàbriques apareixien a Catalunya cap a l'any 1736 sobretot a Sabadell i Terrassa.

1.2. Comerç:

1) Interior (Peninsular) Molt deficient i per això hi havia una manca d'un mercat nacional. Un dels molts problemes que hi havia era el transport terrestre, que era molt lent (a causa de la encara existència d' aduanes interiors), perillós, difícil... A més a més, com a conseqüència de les aduanes el producte s'encaria. Per a crear un mercat nacional en condicions hi mancaven dues propietats:

– Demanda/Transport/comunicació (tot més eficient)

– Nivell econòmic de la població més alt.

2) Mercat colonial americà: resultava més barat que a l' interior de la Península Ibèrica.

El comerç d' Espanya amb Amèrica estava monopolitzat per Sevilla, a través de la Casa de Contractació, fins al 1778. En aquesta data es va fer un decret de Llibertat de Comerç amb Amèrica. Es podia comerciar des de qualsevol port, no només al de Sevilla.

• **La Guerra del Francès 1808–1814 :**

(Segona meitat del segle XVIII) Dos regnats de la monarquia del Borbons:

– Carles III 1759–1788

– Carles IV 1788–1808

1) Regnat de Carles III Despotisme Il·lustrat (Jovellanos, Aranda,...)

|| ||

2)Regnat de Carles IV: 1792 **Manuel Godoy** va pujar al comandament del govern.

–Moltes monarquies van crear aliances per lluitar en contra de la república francesa (del 1793 al 1795). La guerra contra la república francesa també s' anomenà la Guerra Gran. Va ser una guerra breu entre Espanya i França, i va tindre lloc als límits fronterers d' Espanya i França (País Vasc, Catalunya, Nord d' Aragó...)

A)Pau de Basilea (1795) Espanya demanà la pau. França havia envaït diversos territoris espanyols (principalment catalans). Finalment, França i Espanya esdevenen aliats.(Tractat de Sant Ildefons1795)

B)Batalla de Trafegar1805: Armada Britànica comandada per l'almirall Nelson contra l' Armada Franco–Espanyola.

Napoleó volia crear un Imperi continental (ja veient que el control marítim estava sota el poder Britànic)

C)Tractat de Fontainebleau1807 (entre les autoritats espanyoles i Napoleó) Permetia a les tropes franceses passar per l'estat espanyol per atacar Portugal (i de pas el control de la Península Ibèrica).

L'objectiu de Napoleó era apoderar–se de la península i per això es va aprofitar de la crisi interna que el regnat de Carles IV patia.

Manuel Godoy no era pas de la noblesa i per això hi va haver un sector que no estava d'acord amb la seva política.

Aquesta crisi es va agreujar amb l' entrada de les tropes franceses a l' estat espanyol. El recel a aquestes tropes napoleòniques i el fet de que **M.G** fos qui va signar el tractat de Fontainebleau va provocar un motí, l' anomenat motí d' Aranjuez (març del 1808). Els amotinadors demanaven que **M.G** dimitís i que el sobirà abdiqués en favor del seu fill Ferran.

Arran d' aquests fets, el sobirà abdica de manera forçosa. Napoleó aprofita aquesta fita entre pare i fill. Els convida a **Baiona**, per a que arreglessin les seves diferències. El que al començament era un tracte com a convidats, més tard es va fer com a presoners. Els va mantindre segrestats i els volia fer renunciar al tron, i al final va nomenar nou monarca a **Josep I Bonaparte**, germà de Napoleó Bonaparte.

A partir d'aquests fets esclata la Guerra del Francès. Quan es va veure que la família reial era segrestada i que les tropes napoleòniques s'apoderaven del territori espanyol, el 2 de maig va haver un aixecament popular en contra de les tropes napoleòniques, a Madrid. Aquest moviment es va estendre a altres zones ja descobertes les intencions dels francesos. En aquesta reacció popular tenen un paper important **les guerrilles**. Aquestes guerrilles les podem definir com a grups de població majoritàriament rural, patriòtics, lluitaven d'una manera informal i espontània en contra dels francesos. Sobretot tenen lloc a les zones rurals. Eren grups reduïts que lluitaven contra un exèrcit ben format. Però ésser un grup reduït tenia els seus avantatges: actuaven en un terreny que coneixien molt bé i sabien les zones més favorables per atacar–los. També era més fàcil de moure que no pas un exèrcit. A més a més, al ser sobretot provinents de zones rurals, tenien el suport i col·laboració dels pobles per fer–los trampes.

Per una banda, l'exèrcit espanyol i per l'altra les guerrilles, van atacar als francesos. En aquell moment la família borbònica eren a fora del país.

Es van organitzar *juntas de govern* ,que en un principi eren *juntas de govern provincial o regional*, a Espanya per organitzar la defensa del país en aquell moment per tal d'organitzar una resistència. Aquí a Catalunya fou la *Junta Superior de Catalunya*.

Cap al mes de Setembre, aquestes juntes es van coordinant per ser més efectives, i es crea una *Junta Suprema Central*, que primer estava situada a Aranjuez, i més tard a Sevilla i Cadis.

Els que eren partidaris de la nova monarquia estaven amb Josep I, i els qui estaven a favor de fer fora als francesos anaven amb la Junta Suprema Central. L'exèrcit espanyol no era tan efectiu com l'exèrcit francès, així que es va demanar l'ajuda de Gran Bretanya, arxienemiga de França.

Al **1810** Espanya contrau ajuda de l'exèrcit anglès. A partir d'aquell moment la balança de la guerra es va anant equilibrant.

Al Gener de **1812**, Napoleó ordenà la annexió del territori català al territori francès. En aquest tipus de campanyes d'expansionisme imperial va arribar fins a Rússia. (1812Rússia)

Aquesta campanya va comportar el començament d'un declivi en l'imperi francès, ja que va ser tot un fracàs.

A partir d'aquí, Napoleó es veu atacat per Espanya i Anglaterra, tropes dirigides pel **general Wellington**.

El que aleshores fou un expansionisme de les tropes napoleòniques, ara era un avanç de les tropes espanyoles.

Amb la derrota de Rússia i l'ofensiva angloespanyola, Napoleó decideix pactar el fi de la guerra.

Al final de **1813**, es va signar un tractat, el tractat de Valençay, que significava la retirada de les tropes franceses del territori espanyol i el establiment de la monarquia borbònica.

Al **1814**, **Ferran VII**, fill de Carles IV, pujarà al tron.

3) Actituds o posicions:

–**Afrancesat**: aquells espanyols que van col·laborar amb la monarquia de Josep I. Era un sector que pensaven que amb el règim napoleònic pertanyia modernització i reformes a Espanya.

–**Patriotes**: no volien una monarquia napoleònica. Oposats a l'invasió. Era el grup majoritari. No tots pensaven el mateix.

–**Absolutistes**: aquells que volien que no canviés res de la monarquia espanyola; que continués *l'antic Règim* (sobretot nobles i clergat)

–**Il·lustrats**: volien mantenir la monarquia però amb certes reformes. Volien la seva monarquia espanyola, no una monarquia imposada des de l'estranger.

–**Liberals**: apareixen amb la idea de la revolució francesa. Volien acabar amb la monarquia de *l'antic Règim* (sobretot nobles, clergat i burgesos).

–**Masses populars**: clarament varen adoptar un paper patriòtic. Rebutjaven l'invasió: lluitaven a favor del rei legítim, de la religió, de les institucions pròpies...

- **Les Corts de Cadis (1810):**

Les Corts de Cadis eren unes corts que volien elaborar una constitució pel país. Això vol dir que la majoria dels diputats eren liberals. Com que el país estava en guerra, de vegades, els diputats, o eren pocs o eren substituïts.

Antoni de Capmany Un dels diputats catalans més destacats. Participà en les Corts de Cadis. La Constitució s'aprovà al 1812. També es coneix com la Constitució de Cadis o la Pepa.

–Establia la sobirania nacional.

–Reconeixia drets i llibertats: igualtat davant la llei, inviolabilitat del domicili, dret de propietat...)

–Reconeixia el catolicisme com a religió de l'estat.

–Sistema de govern Monarquia limitada que presentava:

–**Poder executiu:** monarca–govern

–**Poder legislatiu:** les corts unicamerals (avui dia són bicamerals: senat/congrés)

–**Poder judicial:** tribunals de justícia.

–Sufragi masculí universal indirecte: només tenen dret a vot els homes i qui eren majors d'edat.

Al segle XIX no era majoritari aquest sufragi.

Indirecte volia dir de diferents nivells: els electors voten a una sèrie de representants, no directament als diputats.

Amb això s'acabà amb el sistema judicial senyorial que no era igual per a tothom. Va ser l'inici del *constitucionalisme*. Un model lliberal. Fins i tot va servir de model a altres països. Té una importància elevada per ser la primera, però té poc valor pràctic, perquè a la tornada de Ferran VII, no va entrar en vigor. No va ser una constitució de gran valor pràctic ni de llarga durada.

Obra legislativa de les Corts (els més importants):

–Supremacia dels senyories: eliminació de la jurisdicció senyorial substituïda per aquests tribunals de justícia.

–Abolició de la Inquisició: tribunal que vetllava per la unificació religiosa. Va començar al segle XV amb els Reis Catòlics i va durar fins al segle XIX.

–Expropiació dels béns de comunitats religioses.

–Liberalisme econòmic: anul·lació dels gremis i el decret d'una llibertat de treball.

4. Regnat de Ferran VII (1814–1833)

- El retorn de Ferran VII i el primer període absolutista (1814–1820)

Va estar ple de divisions ideològiques per que volien coses diferents

(l'anomenaven Ferran el desitjat). Ferran VII és més *absolutista* que no pas liberal. Quan el rei arribà, els absolutistes li presentaren un document anomenat el *Manifest dels Perses*.

Al Maig de 1814 aboleix la constitució de Cadis i tots els decrets liberals, i va començar una persecució en contra dels liberals.

Ferran VII aixeca el sistema anterior al 1808 **Restauració**: etapa que se supera la revolució francesa i l'imperi napoleònic, i és a nivell europeu.

Aquesta etapa és el retorn de l'etapa absolutista, el rebuig d'idees revolucionàries...Per això es va crear **La Santa Aliança**, que aplicaven a diferents monarquies que sobretot tenien enemics comuns, com els atacs revolucionaris. Així, si algun monarca reclamava ajuda als altres països de l'aliança (Rússia, l'imperi Àustria-Hongria, França, Anglaterra i Espanya) els altres intervindrien en la seva ajuda.

En els anys de Ferran VII comença el procés **d'independència de les colònies espanyoles**: quan Ferran VII tornà a imposar el sistema absolutista va provocar les guerres de les colònies per guanyar la seva independència.

En un primer moment, els absolutistes van aconseguir convèncer al rei, mentre que els liberals eren perseguits. Dintre de l'exèrcit hi havia sectors absolutistes i liberals, i hi havia intents entre els militars dels anomenats **pronunciaments militars**. Aquests pronunciaments consistien en un intent de canviar la situació política per part d'un sector de l'exèrcit. L'exèrcit espanyol del segle XIX va marcar molt el rumb de la política espanyola. Un **pronunciament al 1820** va triomfar, i estava dirigit per **Riego** (liberal) a **Cabezas de San Juan**, Sevilla.

Un militar es pronuncia a favor de la Constitució de Cadis. Si no tenia seguidors, fracassava. Si hi havia altres llocs on la gent es pronunciava a favor d'aquesta sublevació, aquest pronunciament militar triomfava, com va ser el cas. Amb això acabarà amb un període absolutista, i comença el **Trienni liberal**.

- El Trienni Liberal (1820–1823)

En aquest temps la Constitució de Cadis va estar vigent (durant 3 anys).

D'acord amb la Constitució, es van fer eleccions seguint el sistema estipulat al 1812 i es van restablir mesures per establir un règim liberal. Es va decretar:

- Abolició dels gremis.
- Supressió del règim senyorial.
- Supressió de les aduanes interiors Llibertat de comerç.
- Abolició del *Mayorazgo* Sistema dels Reis Catòlics: les propietats quedaven vinculades a una família i passava de pares a fills a partir del fill gran. La intenció era mantenir la propietat sencera, sense particions.
- Abolició definitiva de la Inquisició (1820)
- Supressió de l'ordre de la *Companyia de Jesús* Ignasi de Loyola.
- Creació d'una institució **La Milícia Nacional**: cos de voluntaris armats amb la finalitat de garantir l'ordre i defensar el sistema liberal (època de sistema liberal). Format sobre tot per classes mitjanes, urbanes, burgeses i liberals.

Dificultats que van fer fracassar el règim liberal.

1) El rei era absolutista.

2) Aparició de conflictes rurals reialistes (a favor del rei absolutista). Volien retornar al rei el seu poder. En les zones rurals, qui tenia més influència era el sector religiós i el senyors (tots absolutistes). En les ciutats qui tenia més influència era la burgesia (eren liberals). Per això hi va haver una rivalitat entre el món rural i el món urbà. Les crisis al món rural es veien reflexades en les revoltes rurals, que defensaven les tradicions, la religió...

A Catalunya, l'any **1822** es va crear **La Regència d'Urgell**, que consideraven que el rei no era lliure per

actuar, i ells estaven d'acord amb els absolutistes fins el moment en que el rei recuperi el seu poder.

3) Diferenciació entre els liberals (divisió):

a) **Moderats:** volien reformes i canvis més lents i donaven una major participació a la monarquia.

b) **Exaltats:** més radicals i eren els qui més volien reduir el poder reial.

Fi del Trienni:

La Santa Aliança es reuneix al **Congrés de Berona (1822)** i van decidir intervenir en resposta a la petició de Ferran VII. Enviaren un exèrcit francès a Espanya per acabar amb el règim lliberal. Aquest exèrcit s'anomenava **els cent mil fills de Sant Lluís**. Amb aquesta intervenció, a l'any 1823 acabà el règim lliberal i tornaria a haver un altre període absolutista.

• Segon període Absolutista (Dècada Ominosa) (1823–1833)

Es restableix el règim absolut. S'anul·la tota la legislació lliberal i la seva Constitució. Comença la repressió pels liberals però Ferran VII comença a col·laborar amb el sector moderat (absolutistes i liberals) sobretot per qüestions econòmiques. Hisenda es va agreujar amb les pèrdues de les nostres colònies americanes. Per a Espanya les colònies significava un mercat. Per això s'havia d'apropar-se al sector burgès i liberals moderats.

En canvi, entre els absolutistes es crea un sector més intransigent. No volien que el rei fes negocis amb els liberals. Aquest sector s'anomenaven **Apostòlics** o **Reialistes**. Quan van veure que el rei volia fer concessions als liberals, es varen apropar al germà del rei, hereu del tron, ja que Ferran VII no havia tingut fills.

Carles Maria Isidre, futur monarca, germà de Ferran VII.

Es va produir alguna revolta rural que tenia com a rerefons l'antiliberalisme. A Catalunya hi va haver una que s'anomenà **Revolta dels Malcontents o Agraviats (1827)** i eren absolutistes. Tota aquesta situació política s'anirà agreujant quan a la fi de la seva vida Ferran VII es planteja la seva successió.

Al 1830 va néixer la primera filla de Ferran VII, Isabel. A Espanya es mantenia vigent **la Llei Sàlica**, que prohibia que les dones regnessin. Llavors l'hereu, en un principi, seguia sent Carles M^a Isidre. Però Ferran VII, influenciat per la seva esposa Maria Cristina, va plantejar-se l'abolició de la llei sàlica. Evidentment, Carles no estava d'acord i els seus partidaris tampoc. Comença llavors un conflicte entre els partidaris de Carles (**carlins**) i els partidaris d'Isabel (**isabelins**).

A l'any 1833 mor Ferran VII. Com només tenia 3 anys, la mare de la futura reina, **M^a Cristina, regia** i buscava partidaris a Isabel en el sector del liberalisme. El sector més absolutista defensaven als carlins. En conseqüència a aquesta rivalitat, es produí la **Primera Guerra Carlina** amb la mort de Ferran VII, al segle XIX. [Fi tema 1].